

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

1996

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

1996			286
1996-01-04	PZC	_PZ. Schelhaas: 'Redelijk zuiveljaar ondanks lage prijzen'	
1996-01-06	LC	RABO: In Friesland weinig 'probleemboeren'	
1996-01-09	LC	Boekhoudbureau CCLB haalt mestacties LTO onderuit	nw
1996-01-16	LC	Lezing Zalm 'Europese steun benadeelt Friesland'	nw
1996-01-18	NvhN	Rapport MvL. 'prijsdaling graan, melk, rundvlees en suiker'	
1996-01-25	LC	<u>INGEZONDEN: Liberaliseringswaan</u>	nw
1996-02-13	LC	Uitspraak FLTO Voorz.: 'Liberalisatie zal er nooit komen' ook over NMV	nw
1996-02-23	LC	Boeren moeten over 1996/'96 fors superheffing betalen	nw
1996-02-24	LC	Melkveehouders stappen uit boerenbond	
1996-02-26	NvhN	<u>Nederlandse Melkveehouders Vakbond – NMV – opgericht</u>	
1996-02-27	NvhN	Boeren moeten superheffing betalen	
1996-03-02	LC	Is er leven na de melkquotering	
1996-03-13	LC	LTO voorz. melkveehouderij: 'Daling melkprijs voor boeren valt mee '	nw
1996-03-15	LC	_PZ Schelhaas: 'Opdoeken quotum melk geeft slavernij'	
1996-03-22	NvhN	Overzichtsverhaal BSE – kans voor uitbraak in Nederland klein	nw
1996-04-06	Tr.	Afscheid _PZ. Voorzitter Harm Schelhaas	
1996-05-24	LC	Knipsel overschrijding superheffing kost 71 mln. gld.	
1996-07-19	LC	Melkveehouders hebben heel andere zorgen dan droge weer	nw
1996-08-17	LC	Circuit van 'zwarte melk' in Friesland Boeren fors boven quotum	nw
1996-08-27	LC	LEI: Inkomen van boeren was in 1995 lager	nw
1996-09-17	LC	Rabo: 'Boerenbedrijf Friesland wacht overnamegolf'	nw
1996-10-08	LC	FLTO bepleit beperking van quotumhandel	nw

1996

Provinciale Zeeuwse Courant, 1996-01-04

Redelijk zuiveljaar ondanks lage prijzen

RIJSWIJK (ANP) - Het afgelopen jaar was ondanks de lage melkprijs toch een redelijk zuiveljaar. Al is de goede periode van enkele jaren geleden voorbij. Dit concludeerde de voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel*, H. Schelhaas, woensdag in zijn nieuwjaarsrede.

Schelhaas verwacht dat de Nederlandse zuivel zeker tot 2010 nog tot de top van de wereld kan behoren. Tot die tijd zullen melkveehouders ook nog een redelijke melkprijs kunnen krijgen. Een mogelijke toetreding van Oost-Europa tot de Europese Unie en andere ontwikkelingen op de internationale zuivelmarkt zouden de positie van Nederland op den duur kunnen aantasten, zo denkt hij.

De melkprijs daalde in 1995 met naar schatting 1,50 à 2,00 gulden per 100 kilogram. De opbrengst van de zuivelexport steeg in 1995 met 6,3 naar 6,5 miljard gulden. Dit kwam vooral door de betere export van gecondenseerde melk en kaas naar landen buiten Europa.

De werkgelegenheid in de zuivelsector daalde in 1995 opnieuw. Het aantal melkveehouders nam af met ongeveer 4 procent (1800 bedrijven). In 1994 werkten er nog 15.500 mensen in de zuivelindustrie, een jaar later is dit aantal met, 9 procent gedaald tot, 14.100. Alleen in de kaasgroothandel groeit de werkgelegenheid. De afgelopen drie jaar kwamen er 500 banen bij. Er werken nu ongeveer 3300 mensen.

Leeuwarder Courant 1996-01-06

kan weg, enkele zin is voldoende

RABO: In Friesland weinig 'probleemboeren'

LEEWARDEN - Friesland kent nauwelijks boeren en tuinders die diep in de financiële problemen zitten, aldus Aad Bahn van Rabobank Noord-Nederland. Nog geen tien agrariërs krijgen extra begeleiding van de bank. Heel wat minder dan in probleemgebieden als het Westland en varkenshouderij in zuidelijk Nederland. In Friesland zou de situatie heel wat minder rooskleurig zijn geweest als ook 1995 een slecht jaar was geworden voor de akkerbouwers. De Friese Rabobanken hebben vorig jaar voor f5,1 miljard krediet verstrekt. Daarvan is f2,1 miljard naar de boeren en tuinders gegaan. Een stijging van 3 procent vergeleken met 1994. Een veel sterkere groei vertoonde het midden- en kleinbedrijf en de dienstverlening. Daar steeg het krediet met 9 procent.

In de melkveehouderij nam het uitzetten van geld met 3 procent toe. Harm te Grootenhuis van de noordelijke Rabo-organisatie vermoedt dat tot 2000 de melkprijs jaarlijks met één tot twee cent per kilogram zal dalen en uiteindelijk op 70 tot 72 cent zal uitkomen. Balm: „De kleinere boeren zullen verdwijnen, wij gaan naar grootschalige bedrijven toe.”

In de akkerbouw nam de kredietverlening met 2 procent af. De bouwboeren moeten eerst hun schulden uit de slechte jaren aflossen. Voor dit jaar wordt weer een toename van de investeringen verwacht. Er dreigt in deze sector een tweedeling te ontstaan tussen boeren die met bruinrot hebben te kampen en boeren die daar vrij van zijn. De grond waarop poters en bieten mogen worden verbouwd zal afnemen. Dat zal allicht hogere prijzen tot gevolg hebben.

Aan intensieve veehouders werd in Friesland 5 procent minder krediet verleend, landelijk was er nog sprake van een stijging met 2 procent. Ook hier moet Friesland een achterstand inlopen. De vooruitzichten voor de varkenshouderij zijn volgens de bank licht positief. De pluimveehouders zijn echter nog lang niet uit het dal.

Aan gecombineerde bedrijven werd 8 procent meer geld gelaend, terwijl landelijk dat krediet met 10 procent daalde. Het gaat hier vooral om akkerbouwers die er een tweede tak bij hebben genomen. De Friese tuinbouw kreeg maar liefst 36 procent meer geld, landelijk was er een daling van 3 procent. Daaruit blijkt het effect van de Friese tuinbouwpromotie, aldus Balm.

De grondprijzen stegen vorig jaar explosief, soms zelfs met 40 procent. Een toename van f 10.000 per hectare tot f 35.000 of f 40.000 was niet uitzonderlijk.

Leeuwarder Courant 1996-01-09

ook MAP Rundvee

CCLB haalt mestacties LTO onderuit

FRANEKER - Het coöperatieve boekhoudbureau AVM-CCLB in Leeuwarden heeft gisteren op zijn voorlichtingsbijeenkomst in Franeker de acties van de boerenbonden tegen het mestbeleid van de regering onderuit gehaald. Johannes Samplonius van de AVM zei namelijk dat boeren die met hun fosfaat- en stikstofverlies onder de normen van de overheid zitten, een beter economisch resultaat boeken dan het gemiddelde.

Deze boeren zitten bijna al onder de normen die de overheid voor het jaar 2002 heeft vastgesteld. Dat is 17 procent van de boeren uit het bestand van de AVM-CCLB. Het gaat hierbij om de hoeveelheden fosfaat en stikstof die niet door het gewas worden opgenomen en dus verloren gaan.

Volgens Broer Roorda van Reduzum betekent dat gewoon dat de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland haar acties tegen het mestbeleid dan maar moet afblazen. Samplonius, tot voor kort werkzaam bij de FLTO, wilde dat niet expliciet bevestigen, „mar in stikje yn sicht kin gjin kwea”. Zijn conclusie van het onderzoek is aanleiding geweest voor bestuursberaad binnen de CCLB. Zijn verhaal werd ook wat bijgesteld, maar het moest toch maar worden gezegd, was het oordeel.

Het gaat om relatief grote bedrijven - meer dan 500.000 kilogram melkquotum, terwijl het Fries gemiddelde ligt op 380.000 kilogram - die een verliesnorm hebben van minder dan 300 kilogram stikstof en minder dan 40 kilogram fosfaat per hectare. De FLTO wil niet verder gaan dan een verliesnorm van 50 kilo fosfaat en 350 kilogram stikstof in het jaar 2000. Strengere normen „bedreigen het inkomen van een belangrijke groep veehouders”, aldus FLTO-secretaris Harm de Kroon in een reactie op het mestbeleid van 6 december vorig jaar.

Bedrijven die per hectare 11.000 tot 13.000 kilogram melk produceren voldoen aan de verliesnormen die voor 1998 zijn gesteld. Op bedrijven die tot 11.000 kilogram per hectare produceren is het financiële resultaat ook beter dan gemiddeld. Die boeren halen de normen die voor 2002 zijn gesteld.

„Resultaten van collega's geven aan dat er veel ruimte is de verliezen te beperken zonder dat het economisch slechter wordt”, aldus de CCLB. Op dit moment zit nog 60 procent van de door de CCLB onderzochte bedrijven boven de normen. Zij dreigen een heffing te krijgen van f22.000 tot f33.000 per jaar. Dat zou hun arbeidsopbrengst halveren.

Vorig jaar is die opbrengst al met f 21.400 gekelderd naar f68.400. Dit jaar, zo voorspelde AVM-CCLB-voorzitter Anne van der Meer uit Oudebildtzijl, gaat daar nog eens zo'n bedrag af. Het netto-bedrijfsresultaat komt daar op f58.000 onder de streep.

Die verlaging van het inkomen is een gevolg van de lagere melkprijs en de daling van de vleesprijzen. Daar komen de hogere kosten voor voer (f 11.000 meer), voor loonwerk (plus f 5500), voor quotum (plus f5200) en voor grond en gebouwen (plus f5600) nog eens overheen.

Leeuwarder Courant 1996-01-11

RIJSWIJK - Gerrit van den Berg wordt de nieuwe voorzitter van het Produktchap voor Zuivel. Hij volgt Harm Schelhaas op die op 1 april met pensioen gaat. Van den Berg (59) is nu nog lid van de hoofddirectie van Cebeco-Handelsraad. Hij gaat daar op 1 november met pensioen.

Leeuwarder Courant 1996-01-16

Minister G. Zalm 'Europese steun benadeelt Friesland'

LEEWARDEN - De bureaucratie van de Europese Unie benadeelt Friesland. Deze provincie zou beter af zijn indien de economische steun rechtstreeks van de Nederlandse overheid komt en de provincie bij de besteding van het geld zelf de spelregels zou bepalen. Minister Gerrit Zalm van financiën zei dit gistermiddag in het Oranje Hotel te Leeuwarden waar hij sprak tijdens een bijeenkomst van de Commerciële Club in de Friese hoofdstad.

Als relatief rijk land zal Nederland op termijn mogelijk geen subsidie meer ontvangen uit de zogeheten regionale en structuurfondsen van de Europese Unie. Willen de nationale overheden die stimulering desondanks voortzetten, dan zullen ze die zelf rechtstreeks moeten betalen. Volgens Zalm, die gisteravond over hetzelfde onderwerp sprak voor de Commerciële Club Zuid-Friesland te Heerenveen, kan dat voor Friesland alleen maar gunstig uitpakken.

Het rijk, dat in die situatie minder geld aan 'Europa' afdraagt, zal Friesland betrekkelijk vrij laten bij de besteding van de gelden. De Europese Unie daarentegen bindt de uitgaven aan allerlei regels, aldus de VVD-minister. Diezelfde regelgeving maakte het mogelijk dat Flevoland op formele gronden met succes economische steun heeft geclaimd, terwijl het daar in de beleving van Zalm feitelijk geen aanspraak op kon maken.

De Nederlandse veehouders hoeven volgens de minister helemaal niet bang te zijn voor de concurrentie van landen met zeer lage lonen. Wél bepleitte hij een verdere accentverlegging van massaproducten naar gespecialiseerde producten. „Wij worden echt niet arm van de vooruitgang in andere landen. Dat biedt ook enorme kansen. Neem onze export naar Oost-Europa. Die is na de val van de Berlijnse Muur harder gegroeid dan omgekeerd.”

Zalm reageerde daarmee op een kritische opmerking van veefokker Boyen de Boer uit Stiens. Volgens De Boer is de Nederlandse zuivelindustrie de laatste jaren met een zodanig forse kostenstijging geconfronteerd dat concurreren zonder overheidssteun op de wereldmarkt moeilijk is.

Zalm had juist, in het spoor van de koers die de Europese Commissie vaart, verdere beperking van de exportsubsidies bepleit ten gunste van directe inkomenssteun. „De melkprijs wordt nu kunstmatig hoog gehouden. Kijk maar eens naar de prijzen, die voor melkrechten worden betaald.”

Het Nederlandse bedrijfsleven krijgt volgend jaar niet een royale lastenverlichting, zoals in 1995 en '96. Nederland wil de staatsschuld flink laten dalen om te voldoen aan de normen voor toetreding tot de beoogde muntunie, de Europese Monetaire Unie (EMU). De financiële situatie anno 1997 is daarvoor maatgevend. „U moet volgend jaar iets meer zelf doen”, aldus Zalm tot zijn 170 toehoorders.

Nieuwsblad vh Noorden 1996-01-18

Prijzdaling graan, melk, rundvlees en suiker

DEN HAAG - Een forse daling van de prijzen van graan, melk, rundvlees en suiker brengt de boeren de komende jaren in forse problemen. Dat voorziet minister Van Aartsen (VVD) van landbouw in zijn vertrouwelijke concept-nota over de toekomst van het Europees landbouwbeleid. De prijsdaling van melk wordt volgens hem zelfs zo groot dat de bestaande superheffingsregeling nutteloos wordt en beter kan worden afgeschaft.

Van Aartsen gaat in zijn nota uit van twee belangrijke ontwikkelingen die het Europees landbouwbeleid de komende 15 jaar zullen bepalen: liberalisering van de internationale landbouwhandel en toetreding van de Midden- en Oosteuropese landen tot de Europese Unie.

De volgende ronde van de wereldhandelsorganisatie (voorheen GATT) zal volgens de landbouwminister zeker resulteren in een verdere verlaging van de Europese exportsubsidies. De nieuwe EU-landen Polen, Hongarije, Tjechië, Slowakije en Slovenië zullen een deel van het Brusselse landbouwbudget opeisen en bovendien nog met hun landbouwproducten verschijnen op de Europese markt. En die is al overvoerd.

De melkprijs zal in 2010 waarschijnlijk gedaald zijn met één tot twee dubbeltjes tot zo'n 57 tot 48 cent per kilo.¹ Een gemiddelde melkveehouder die jaarlijks 300.000 kilo melkt, derft daardoor 24 tot 51 mille aan inkomsten. Ook voor suiker, graan en rundvlees voorspellen de rekenaars een forse prijsverlaging.

De overheid moet de prijsdaling opvangen met een (tijdelijke) inkomenscompensatie voor de boeren, vindt Van Aartsen. In ruil voor de inkomenssteun zouden de boeren de handen uit de mouwen moeten steken in bijvoorbeeld het beheer van natuur en landschap.

1 25,65 – 21,60 eurocent (ZHN.)

INGEZONDEN: Liberaliseringswaan

De LTO-akkerbouw gaat niet mee in de liberaliseringswaan. Deze uitspraak van de akkerbouwvoorzitter Maarsingh van de LTO doet mij denken aan de jaren zeventig, toen een klein aantal melkveehouders in Nederland pleitte voor het invoeren van een melkquota-systeem. In de melkveehouderij ging het toen over het algemeen niet zo goed en daarom werd naar oplossingen gezocht. Toch werd dit niet door iedereen gewaardeerd en werden de bedenkers soms uitgemaakt voor onnozele gasten met communistische ideeën

Voorals akkerbouwers, die toen wel goede tijden beleefden, verheerlijkten de vrije markt en moesten van die regelzuchtige melkveehouders niets hebben. In de melkveehouderij, waar het tot nu toe dankzij de melkquota redelijk goed gaat, stelt het Landbouwschap LTO nu een lagere melkprijs en een vrije markt voor. Vraag zou het vóór of tegen liberalisering en vrije markt zijn iets te maken hebben met de hoogte van het banksaldo van dat moment?

Koudum

Maurits Hettinga.

Landbouw vreest om mest 'teil in te gaan' Mineraalboekhouding

Door Willem Stegenga

UTRECHT - Het was zo'n mooi idee van de boerenbond LTO. De boeren moesten vrijwillig meedoen aan een mineralenboekhouding. Nagaan hoeveel fosfaat en stikstof er het erf op kwam, hoeveel er door de planten werd verbruikt en vervolgens de balans opmaken. Dan werden meteen die punten in beeld gebracht die voor reductie in aanmerking kwamen.

Een volgende stap zou de zuivelfabriek zijn. Die is al druk in de weer om de kwaliteit van de melkwinning op te krikken, de mineralenboekhouding kon naadloos in dat systeem worden opgenomen. Stap voor stap, meer met zachte hand dan met dwang, zou de boerenstand er een boekhouding verkrijgen. De agrariërs zouden op eigen kracht hun altijd kwetsbaar imago verbeteren en de politiek zou applaudisserend langs de kant staan.

Het is er niet van gekomen. De voormalige minister van landbouw, **Piet Bukman**, zag er weinig brood in. Zijn ambtenaren vonden de boekhouding fraudegevoelig. Dat verhinderde de boerenvoormannen overigens niet om de promotie kracht bij te zetten. Bovendien had een groot landelijk debat ('*Terzake*') als uitkomst dat het bijhouden van de in- en uitstroom van mineralen een geweldig middel was om de landbouw porem te geven. Ook Bukmans opvolger, **Jozias van Aartsen**, moest er iets van hebben.

LTO-voorzitter **Doornbos** en de zijnen gingen er echter mee door. Ze probeerden draagvlak bij de boeren te krijgen. Dat scheen te lukken tot het moment dat landbouwminister Jozias van Aartsen en diens collega van milieu, **Margreeth de Boer**, het reeds jarenlang voortslappende mestprobleem op hun manier gingen aanpakken. De mineralenboekhouding werd daar wel plotseling als fenomeen in opgevoerd, maar dat ging gepaard met normen, die de boeren

in het verkeerde keelgat schoten. Weg draagvlak. Wat heet? Er kwamen acties voor in de plaats.

Doornbos: „Het is zelfs zo ver gekomen dat de boekhouding niet meer als managementinstrument wordt gezien, maar als een manier om de fiscus te gerieven.

Bovendien is dat jarenlange gesteggel met de overheid er de oorzaak van dat de moeizaam opgezette samenwerking met de natuur- en milieu-organisaties nu een deuk dreigt te krijgen.”

Tot nu toe staat de LTO achter de acties van de boeren die hun mestgegevens niet willen afgeven. Die acties moeten volgens Doornbos overigens niet zo ver gaan „dat wij straks alleen nog maar op het boycotspoor zitten. Dan gaan wij met z'n allen de teil in en missen straks de wij markt”. Acties prima, maar ze moeten niet te lang duren.

Leeuwarder Courant 1996-02-13

FLTO-man haalt uit naar actievoerders – Wien vd. Brink

EMMELOORD - De voorzitter van de *Fries-Flevolandse Landen Tuinbouw Organisatie*, Johannes Panman, is gisteren in Emmeloord even fel te keer tegen actievoerders als Wien van den Brink van de varkenshouders en Jan Cees Vogelaar van de melkveehouders. Ook die laatste dreigt met het oprichten van een eigen vakbond, analoog aan die van de varkenshouders en de akkerbouwers.

Panman gaf toe dat bij de LTO-Nederland enkele taken in de knel zijn gekomen. „Maar ik ben ervan overtuigd dat wij de belangenbehartiging goed in de vingers krijgen. Spelen Van den Brink en Vogelaar fair play? Kijk, ergens tegenaan schoppen is verschrikkelijk gemakkelijk. Is dat reëel? Een tijdje geleden zei Vogelaar tegen mij op een bijeenkomst in Swifterbant dat het goed zat bij de LTO. Een maand later schopt hij er tegen aan. Er komt overleg met hem, heb ik begrepen. Actiegroepen heb ik geen problemen mee. Ze houden de zaak scherp. Het moet echter wel boven de gordel blijven”.

Het plan van landbouwminister Jozias van Aartsen om de sterk dalende melkprijs te compenseren door toeslagen op het inkomen „zal gigantisch uit de klauwen lopen”, zo zei hij. Panman is ervan overtuigd dat de minister weinig medestanders in de Europese Unie krijgt voor zijn liberale ideeën. Van Aartsen is een muis in een veld met olifanten, aldus Panman.

Het vrijwel afscheid nemen van de melkquotering en het brengen van een melkprijs in de buurt van de prijzen op de wereldmarkt - van 75 naar 50 cent per kilogram - is volgens Panman „van elke realiteit ontbloot”. Daar is de kostprijs van de melk in ons land veel te hoog voor.²

2 Onderstreping ZHN.

Boeren moeten fors superheffing betalen

LEEWARDEN - De melkveehouders dreigen dit jaar massaal superheffing te moeten betalen. Ze hebben door de droge zomer en de zachte herfst te veel melk aan de zuivelfabrieken geleverd. Begin april, als de stand wordt opgemaakt, zal blijken dat de overschrijding van het toegemeten quotum aanzienlijk is. Landelijk zijn de verschillen groot. Vorig jaar kwamen de boeren in het Noorden niet aan hun quotum toe. Dit jaar zal het tegenovergestelde het geval zijn.

Op elke liter melk die boven het quotum is geleverd staat een boete van 115 procent van de richtprijs. Dat is de prijs die is gebaseerd op een vetgehalte in de melk van 3,7 procent. In ons land ligt dat percentage aanmerkelijk hoger. Het *Produktschap van Zuivel* gaat ervan uit dat voor elke liter die te veel wordt gemolken een superheffing staat van 76 cent per kilogram. Vorig jaar moesten de veehouders in ons land samen f 40 miljoen betalen voor een overschrijding van 50 miljoen kilogram melk.

Directeur Jan Willem Koek van de zuivelcoöperatie *Zuid Oost Hoek* in Oosterwolde houdt rekening met een overschrijding van het fabrieksquotum met 10 miljoen kilogram melk. Dat houdt in dat zijn boeren samen zo'n f 7.6 miljoen aan superheffing op het kled moeten leggen.

„Wij hebben ze vaak genoeg gewaarschuwd, maar dat heeft kennelijk niet geholpen.” Er resteren nog vijf weken om de melkaflevering drastisch te reduceren, maar vermoedelijk is die tijd te kort om de schade in te halen.

Bij *Twee Provinciën* in Workum gaat directeur Jan de Vries uit van een overschrijding van 'enkele procenten'. De aanvoer is de laatste weken wel fors teruggebracht, anders zou er 35 miljoen kilogram melk te veel zijn aangeleverd. De Vries gaat nu uit van een overschrijding van 20 miljoen kilogram. Dat komt neer op een superheffing van ruim f 15 miljoen.

Friesland Dairy Foods in Leeuwarden met een melkaanvoer van 1,8 miljard kilogram kent ook problemen. Woordvoerder Peter de Oudsten: „Wij zitten nu onder het normale seizoenspatroon. De boeren hebben kennelijk de melkaanvoer fors teruggebracht. In de voorgaande maanden is echter een forse overschrijding opgebouwd die vermoedelijk de laatste weken niet meer kan worden gladgestreken. De grootte van de overschrijding is nog niet bekend. Eén procent melk te veel betekent bij FDF een boete van f 13.7 miljoen. Mogelijk zal de uiteindelijke superheffing bij deze fabriek neerkomen op zo'n f 41 miljoen.

Melkveehouders stappen uit LTO-Nederland

LEEWARDEN (ANP) - Dissidente melkveehouders hebben gisteravond definitief besloten een eigen splinter-organisatie, los van de officiële boerenbond LTO-Nederland op te richten. De leden van de bond vinden dat hun belangen onvoldoende worden behartigd door de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland. Zij vinden bovendien dat de structuur van de LTO moet

veranderen. Een gesprek tussen LTO-Nederland en initiatiefnemer Jan Cees Vogelaar c.s. heeft deze week de partijen niet bij elkaar gebracht.

„Wij hebben er onvoldoende vertrouwen in dat de noodzakelijke veranderingen in de belangenbehartiging op korte termijn binnen LTO-Nederland kunnen plaatshebben”, aldus Vogelaar.

De nieuwe bond van melkveehouders is de derde agrarische splinter-organisatie, naast de Nederlandse Akkerbouw Vakbond en de militante Nederlandse Vakbond Varkenhouders van actieleider W. van den Brink.

De dissidente boeren, die zich eerder informeel hadden verenigd in de Werkgroep Verontruste Melkveehouders, verwijten de gevestigde organisatie LTO-Nederland een veel te slappe opstelling in bij voorbeeld de mestkwestie en de lopende discussie over de toekomstige melkprijs. De bond gaat met 25 leden van start.

Nieuwsblad van het Noorden, 1996-02-26

ook in Koekoek MAP

Nederlandse Melkveehouders Vakbond – NVM – opgericht

DEN HAAG - Enige tientallen melkveehouders hebben zaterdag een nieuwe belangengroep opgericht, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV). De NMV, onder leiding van J.C. Vogelaar, vindt dat de boerenorganisatie LTO-Nederland te weinig voor de belangen van de melkveehouders opkomt. Vooral de discussie over de mogelijke afschaffing van de melkquota gaat de verontruste melkveehouders een stap te ver.

Het broeit al enige tijd onder de melkveehouders. Binnen de Europese Unie (EU) gaan steeds meer stemmen op de melkquota en de superheffing af te schaffen. De productiebeperking heeft zijn langste tijd gehad, omdat er een toevloed dreigt van melk uit Midden- en Oost-Europa en de VS. De melkveehouders in de EU moeten daarom leren leven met een vrije markt zonder productiebeperking. In Nederland zou dat betekenen dat de melkprijs daalt naar twee kwartjes per liter. Nu krijgen melkveehouders nog drie kwartjes voor een liter.

In een nota van LTO over het zuivelbeleid in de EU wordt erkend dat de zuivelquota mogelijk moeten verdwijnen in de toekomst. Dat ging een aantal melkveehouders veel te ver. Veel melkveehouders hebben honderdduizenden guldens uitgegeven voor de aankoop van melkquota. Afschaffing leidt tot een fikse financiële strop voor hen.

Daarnaast hebben de melkveehouders kritiek op de in hun ogen te slappe houding van LTO-Nederland ten aanzien van het mest- en ammoniakbeleid. De LTO-voorman van de melkveehouders, Pe Miedema, vond dat de melkveehouders niet mee moesten doen aan een mestboycot, omdat ze er weinig van te vrezen hadden. Dat kwam hem op forse kritiek van de achterban te staan, die juist grote problemen ziet bij de strenge normen voor het uitrijden van mest op hun land.

De afgelopen week probeerde Miedema nog de verontruste melkveehouders binnenboord te houden, maar tevergeefs. Daarmee is opnieuw een splitsing opgetreden bij de belangenbehartiging van de agrarische sector. Eerder richtten boze akkerbouwers al de Nederlandse Akkerbouw Vakbond op en verenigden varkenshouders zich in de Nederlandse Vakbond Varkenshouders.

Boeren moeten superheffing betalen

LEEWARDEN - Melkveehouders dreigen dit jaar massaal superheffing te moeten betalen. Ze hebben door de droge zomer en de zachte herfst te veel melk aan de zuivelfabrieken geleverd. Begin april, als de stand wordt opgemaakt, zal blijken dat de overschrijding de toegestane melkproductie ('quotum') aanzienlijk zal zijn.

Op elke liter melk die boven het quotum is geleverd staat een boete van 115 procent van de richtprijs, dat is de prijs die is gebaseerd op een vetgehalte in de melk van 3,7 procent. In ons land ligt dat percentage aanmerkelijk hoger. Het *Produktschap van Zuivel* gaat ervan uit dat voor elke liter die teveel wordt gemolken een superheffing staat van 76 cent per kilogram. Vorig jaar moesten de veehouders in ons land samen 40 miljoen gulden betalen voor een overschrijding van 50 miljoen kilogram melk.

Friesland Dairy Foods in Leeuwarden met een melkaanvoer van 1,8 miljard kilogram kent de problemen. Woordvoerder Peter de Oudsten: „Wij zitten nu onder het normale seizoenspatroon. De boeren hebben kennelijk de melkaanvoer fors teruggebracht.”

In de voorgaande maanden is echter een forse overschrijding opgebouwd die vermoedelijk de laatste weken niet meer kan worden gladgestreken. Mogelijk zal de uiteindelijke superheffing bij deze fabriek neerkomen op zo'n 41 miljoen gulden.

Bij Twee Provinciën in Workum gaat directeur Jan de Vries uit van een overschrijding van 'enkele procenten'. De aanvoer is de laatste weken wel fors teruggebracht anders zou er 35 miljoen kilogram melk te veel zijn aangeleverd. De Vries gaat nu uit van een overschrijding van 20 miljoen kilogram. Dat komt neer op een superheffing van ruim 15 miljoen gulden.

Directeur Jan Willem Koek van de zuivelcoöperatie Zuid Oost Hoek in Oosterwolde houdt rekening met een overschrijding van het fabrieksquotum met 10 miljoen kilogram melk. Dat houdt in dat zijn boeren samen zo'n 7,6 miljoen gulden aan superheffing op tafel moeten leggen. „Wij hebben ze vaak genoeg gewaarschuwd, maar dat heeft kennelijk niet geholpen.”

Leeuwarder Courant 1996-03-02

(Goed stuk) 'Is er leven na de melkquotering'?

Felle tegenstanders en voorzichtige voorstanders spreken zich uit over een zuiveltoekomst zonder superheffing. D66-kamerlid Pieter ter Veer vindt Van Aartsens bespiegeling daarop „vederlicht”. Het zou naar zijn inzicht het faillissement van vele bedrijven inluiden en landschap en milieu zouden er enorm onder lijden.

Een goede ondernemer is gebaat bij een vrije markt. Boeren kunnen veel goedkoper produceren zonder het quotumstelsel. Wie de concurrentie niet aankan, gaat failliet. Triest maar onvermijdelijk. De overheid kan niet iedereen de hand boven het hoofd houden. Zo moet Jozias van Aartsen ongeveer denken over de zuivelsector. Maar hij vergeet dat behalve honderden boeren ook het agrarische cultuurlandschap en het milieu in die visie volledig in de knel zouden komen.

De landbouw ontleent haar recht op specifieke steun aan de geschiedenis. Het gemeenschappelijke landbouwbeleid van de Europese Unie is in de jaren vijftig ontwikkeld met de hongerwinter vers in het geheugen. Nederland zou nooit meer honger hoeven lijden.

Maar het markt- en prijsbeleid liet de balans doorslaan naar enorme wijnplassen, boterbergen en graanschuren. Instrumenten voor productiebeheersing werden in het leven geroepen om de tanende geloofwaardigheid van het landbouwbeleid te redden. De superheffing, ingevoerd in 1984, bracht de Europese zuivelmarkt weer in evenwicht.

De melkquotering was het vergaandste instrument van productiebeheersing dat ooit is toegepast. Agrarisch Nederland gaf toenmalig minister van landbouw Gerrit Braks de wind van voren. Maar de zuiveloverschotten stonken in de loop van de jaren tachtig en de inkomenspositie van boeren verbeterde.

Bezwaarlijk voor de bedrijfsontwikkeling bleek echter de bloeiende handel in quotum. Die drijft de bedrijfseconomische waarde van melkveebedrijven op en maakt bedrijfsovername moeilijker. De kostprijs van zuivel is daarom veel hoger dan in concurrerende landen buiten de EU. Van Aartsen gelooft dat het afschaffen van de melkquotering de kostprijs van melk omlaag zal brengen. Dat is nodig omdat de opbrengstprijzen voor melk ten gevolge van de liberalisering van de wereldhandel, naar verwachting sterk zullen dalen. Dat is een illusie, denken AVM-adviseurs

Rein Soet (vestigingsdirecteur) en Johannes de Jong (bedrijfseconomisch medewerker). Want de sterke stijging van de grond- en het strenge Nederlandse milieubeleid houden die kostprijs vergeleken met andere landen hoog.

Er zit voor melkveehouders voorlopig niks anders op dan te blijven investeren in quotum, is de overtuiging van de AVM. Banken zijn daar niet erg happig op. Maar Soet en De Jong zien de drempel voortdurend verschuiven: bedrijven die niet groeien, tellen in de toekomst niet meer mee. „Als je nu stil blijft staan omdat de superheffing mogelijk verdwijnt, is je bedrijf straks niet meer ingericht op de schaalvergroting.

Soet: „Voorlopig kunnen we nog wel even vooruit. Maar als het echt zover komt, krijgen we natuurlijk een stevige concurrentie. Friesland krijgt het dan moeilijk, want de grondprijzen zullen flink omhoog gaan. Landen als Frankrijk en Denemarken zijn dus veel voordeliger uit.

Zij hoeven ook niet aan die strenge mestregels te voldoen. De AVM heeft niet voor niks een emigratieafdeling opgezet. Als jonge ondernemer kun je elders met een veel kleiner startkapitaal een bedrijf beginnen.”

Zonder dat ze er erg in hadden, kregen boeren door de melkquotering een enorm kapitaal in de schoot geworpen. De handel in productierechten is mogelijk, omdat quota in Nederland niet grondgebonden zijn. Zuivelcoöperaties stimuleren hun leden³ enthousiast om zoveel mogelijk in quotum te investeren, als garantie voor continuïteit in de toekomst.

Vooraf grote bedrijven met ruim 350 ton quotum volgen dat advies op. Bedrijven met minder dan 200 ton doen nauwelijks aan de handel mee. Sinds 1989 is leasen (huren) van quota toegestaan. Dat kost 40 cent per kilogram melk. Veel oudere boeren verhuren hun productierechten.

Friesland beschikt over 16,3 procent van het totale Nederlandse quotum van ruim 11 miljard kilogram melk. Dat percentage groeit. Voor het recht om per jaar een kilo melk te produceren, betalen boeren zonder morren f4. Ze krijgen er ruim zeventig cent voor terug. Zonder het

3 !! was dat zo? (ZHN.)

quotumstelsel daalt die prijs, afhankelijk van de kwaliteit, in het ergste geval naar de interventieprijs van twee kwartjes.

Als het quotasysteem wordt losgelaten, mogen boeren zoveel melk produceren als ze willen. Dat stelt boeren voor een fundamentele keuze tussen bulk en kwaliteit, verwacht landbouwkundig econoom Gerrit de Jong van het Van Hall instituut. „Ze zullen proberen om hun kostprijs omlaag te krijgen door het over de boeg van de geïndustrialiseerde massaproductie te gooien. Maar minder kapitaalkrachtige boeren kunnen hun voordeel halen uit de biologische landbouw.

In het eerste geval kiezen boeren ervoor om met behulp van melkrobots en andere technische vernuftigheden tegen zo laag mogelijke kosten zoveel mogelijk melk op de markt brengen. Hun concurrenten uit Amerika, Australië en Oost-Europa hoeven echter niet aan strenge mestnormen te voldoen. Bovendien betalen zij veel lagere arbeidslonen. Boerengezinnen zullen grote offers moeten brengen om hun concurrentiepositie op een vrije, internationale zuivelmarkt te handhaven.

Industrialisering van de melkveehouderij betekent waarschijnlijk het einde van het traditionele gezinsbedrijf, het fundament van de sociaal-economische structuur op het platteland. Dat verwacht althans de FLTO.

De AVM denkt juist dat de landbouw overeind blijft bij de gratie van het gezinsbedrijf. „Je valt er immers altijd weer op terug. Alleen als gezin accepteert je dat je soms nauwelijks iets verdient,” redeneert Soet. „Boeren werken wel 2600 uur per jaar, bij anderen houdt het met 1600 uur wel op”.

„Een drastische verandering in de landbouw betekent automatisch dat het platteland verandert,” volgens Gerrit de Jong. „Net is de vraag in hoeverre de politiek zich bewust is van het feit dat landbouw de basis vormt voor een leefbaar platteland. De agrarische sector produceert meer dan alleen melk en boter. Ook landschap en natuur zijn landbouwproducten. Daar is alleen geen financiële waardering voor. Friesland ontleent haar identiteit aan het platteland. Dat is een belangrijke maatschappelijke functie.”

Het milieubeleid zal steeds bepalender worden voor de ontwikkelingen in de melkveehouderij. „Zonder de superheffing is het niet meer de referentiehoeveelheid melk die telt, maar de verhouding tussen het aantal koeien en de grond. De grondprijs zal dus flink stijgen. Wat dat betreft schiet je er weinig mee op om de quotering af te schaffen. Want een lager kostenniveau zit er niet echt in,” meent Johannes de Jong.

Johannes de Jong rekent voor dat in theorie de Friese melk door 1800 boeren zou kunnen worden geproduceerd wanneer ze een gemiddelde capaciteit van een miljoen liter zouden hebben. Een hoeveelheid waar veel grote boeren naar toe proberen te groeien. „Daar moet je toch niet aan denken” reageert collega Soet. „Het aantal melkveehouders daalt wel. Maar zo drastisch zal het toch echt niet zijn.”

LARA DE BRUIN

LTO: Daling melkprijs voor boeren valt mee

HEEG - Aan een lichte daling van de melkprijs zal niet te ontkomen zijn, maar een drama hangt de melkveehouders niet boven het hoofd. Pé Miedema, voorzitter van de afdeling melkveehouderij van de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland, zei dat gisteren op een vergadering in Heeg. „Wat wy polityk ferlieze, moat yn de merk wer goedmakke wurde.” Die kans acht hij wel aanwezig, want de vraag naar zuivelprodukten kan volgens hem nog best worden vergroot.

Tijdens de eerste ronde over wereldwijde afspraken over tarieven en heffingen (GATT-akkoord) heeft een vergaande liberalisering plaatsgevonden. De wereld zit volgens Miedema niet te wachten op een tweede ronde met dezelfde inhoud. Veel zuivelondernemingen hebben het nu al moeilijk om zich onder het huidige GATT-regime te handhaven.

„Myn earste kar sil dan ek wêze: safolle mooglik hâlde wat wy no ha. Dat klinkt hartstikke konservatyf, mar wat is dêr mis mei? Het systeem van inlevering van overschotten en het verstrekken van subsidie op export die naar landen buiten de Europese Unie gaat, werkt uitstekend. Het kost Brussel bovendien niet al te veel geld.

Onder de druk van de Verenigde Staten zal er echter worden gesproken over verdere liberalisering. De VS willen zich meer manifesteren op de wereldmarkt. De zuivelprodukten worden niet ondersteund en dat maakt die zuivel betrekkelijk goedkoop. De boeren in de VS krijgen wel steun via investeringsbijdragen en andere subsidies.

Mocht de nood aan de man komen dan kan de Europese Unie altijd nog overgaan op een systeem van twee quota. Een voor de afzet binnen de EU en een voor de afzet buiten de gemeenschap. Dat lijkt Miedema beter dan te kiezen voor afbouw van het huidige stelsel met als compensatie steun voor liet boereninkomen.

Nog onduidelijk is hoe die steun er uit komt te zien. Miedema wijst een subsidie per koe of per hectare af. Als dat systeem toch wordt verkozen dan zou hij graag zien dat er steun per kilogram melk komt. Anders wordt het voor ons land nog minder aantrekkelijk. Vaststaat dat de omslag van de produktondersteuning naar inkomenstoelagen de EU meer geld zal kosten.

Leeuwarder Courant, 1996-03-15

Afscheidstoespraak H. Schelhaas

'Opdoeken quotum melk geeft slavernij'

WASSENAAR - De melkveehouderij komt uit op permanent lage inkomens, als de melkquotering wordt afgeschaft. Het gevolg kan volgens voorzitter Harm Schelhaas van het *Produktschap voor Zuivel* zijn dat er dan 'economische slavernij' ontstaat, te vergelijken met de landbouw in de Derde Wereld. De superheffing heeft niet het eeuwige leven. „maar als melkveehouder zou ik denken: als ik toch moet hangen dan liever aan de laatste boom dan aan de

eerste”. Schelhaas heeft vanmiddag bij zijn afscheid nog even fel uitgehaald naar degenen die van de melkquotering af willen.

De Nederlandse boer moet hard vechten om dit systeem overeind te houden. In de Europese Unie zijn nog zoveel produktiereserves die alleen door de quotering in toom kunnen worden gehouden. Zo niet, dan zullen er overschotten ontstaan, aldus Schelhaas. Dat is de achillespees van elke grondgebonden landbouw.

In de eerste jaren na de afschaffing zal er weinig aan de hand zijn. Daarna komt de uitbreiding van de productie goed op gang en zal de melkprijs dalen tot de helft van nu: 40 cent per kilogram of daaromtrent. Hij noemde het loslaten van de minimumprijs voor consumptiemelk als voorbeeld. De prijs daarvan is na een kalme periode ook fors gekelderde.

Tot 2010 ziet Schelhaas het aantal melkveehouders dalen van 37.000 naar 25.000. Het aantal zuivelondernemingen („Nederland heeft de sterkste ter wereld met het beste management”) gaat van achttien naar acht of tien. Zo’n 70 procent van de melk zal worden verwerkt door een of twee grote concerns. Het aantal werknemers zal dalen van 14.100 naar hooguit 9000.

Hij zei van oordeel te zijn dat de Nederlandse boer en zijn zuivelindustrie meer vernieuwend bezig zijn geweest dan de politiek. De Nederlandse melkveehouderij heeft een voorbeeldfunctie in de wereld. De politiek is niet veel veranderd: modieus en weinig creatief. Er ligt een taak voor minister Jozias van Aartsen, die Schelhaas veel kwaliteiten toedichtte, zolang Van Aartsen zijn liberale driften in toom weet te houden.

Nieuwsblad vh Noorden 1996-03-22

Gekke-koeienziekte in Nederland nog nooit voorgekomen

LELYSTAD - De gevreesde gekke-koeienziekte BSE is in Nederland nog nooit opgedoken. De kans dat het alsnog gebeurt, is erg klein. Dat stelt B. Schreuder, BSE-specialist van het Instituut voor Veehouderij en Diergezondheid (ID-DLO) van het ministerie van landbouw. „Het is vooral een Brits probleem.”

Over de oorzaak van Bovine Spongiform Encephalopathie, zoals gekke-koeienziekte officieel heet, zijn twee theorieën in omloop. Een kleine groep wetenschappers houdt het erop dat de ziekte altijd al onder koeien voorkwam, maar nooit opviel.

De meeste deskundigen zoeken de verklaring echter in het gebruik van veevoer gemaakt van schapen. Bij schapen komt de zogeheten scrapie-ziekte voor, die sterk lijkt op BSE. De ziekte tast het zenuwstelsel aan, hersenen krijgen een sponsachtige structuur, dieren raken gestoort en sterven uiteindelijk.

Slachtafval van schapen wordt soms verwerkt tot veevoer. Rond 1980 veranderden de Britten het productieprocédé van dergelijk diermeel, waarbij ze voortaan afzagen van de tot dan toe rigoureuze ontsmettingsbehandeling. „Daarmee is de basis gelegd voor de Britse epidemie”, aldus Schreuder.

In Nederland kregen koeien indertijd ook diermeel, soms gemaakt van schapen, te eten. Maar anders dan in Engeland hebben in ons land de destructiebedrijven het slachtafval altijd voldoende verhit en ontsmet, zegt de onderzoeker.

Hoewel al in december 1986 in het Britse graafschap Kent de eerste 'gekke koeien' werden gesignaleerd, bleven de Britten tot in 1989 het beenmeel voeren aan de koeien. Sterker nog, voor die tijd gebruikten producenten ook beenmeel gemaakt van koeien als veevoer voor runderen. Dat 'kanibalisme' heeft de epidemie nog eens versterkt, zegt Schreuder. In 1989 hebben Britten het gebruik van beendermeel voor koeien verboden, net als Nederland.

Overigens krijgen andere dieren in ons land, zoals kippen en varkens nog wel diermeel gevoerd. 'Maar die lijken ongevoelig te zijn voor BSE. Ondanks allerlei onderzoek is de ziekte bij die dieren nog nooit aangetroffen'.

Naast Groot-Brittannië zijn ook BSE-gevallen bekend uit Frankrijk, Italië, Portugal, Duitsland en Zwitserland. Daarbij ging het meestal om dieren die uit Engeland waren geïmporteerd of met Brits beenmeel waren gevoerd.

Het BSE-probleem is extra lastig omdat de runderziekte een lange incubatietijd kent. Hoewel het voeren van dieren al zes jaar geleden is gestaakt, duiken nog steeds nieuwe gekke koeien op. Tot nu toe zijn in Engeland zo'n 160.000 gevallen bekend. Tegen de eeuwwisseling hebben alle potentieel besmette runderen hun gang gemaakt naar het slachthuis. Pas dan zal ook de BSE-ziekte uit de Britse veestapel zijn verdwenen, aldus Schreuder. Tot nu toe zijn er geen aanwijzingen dat de ziekte erfelijk is.

Over het mogelijke verband tussen BSE en de ziekte van Creutzfeldt-Jakob, is nog weinig bekend, laat staan wetenschappelijk bewezen. De tot nu toe meest waarschijnlijke verbinding, als die er al is, loopt via de consumptie van besmet rundvlees. Overigens zijn onder de Britse Creutzfeldt-Jakob-sterfgevallen die de recente commotie teweeg hebben gebracht, opvallend veel veehouders.⁴

Vanaf november 1989 gelden in Engeland strenge eisen bij het slachten van rundvee zodat gekke-koeienvlees niet meer, in omloop komt. Ook in Nederland letten de slachters daar op. Voor de Nederlandse consument ziet Schreuder dan ook geen gevaren. De import- en slachtcontroles in ons land zijn streng. Ook het eten van vlees van kalveren die uit Engeland zijn ingevoerd en hier afgemest, is volgens Schreuder geen probleem. „Die Britse kalveren hebben nooit beenmeel gezien. Kalfsvlees is dus veilig.”

Schreuder ziet weinig gemakkelijke oplossingen voor het Britse BSE-probleem. „Het komt allemaal te laat, want het kwaad is tien jaar geleden geschied. Daarna hebben de Britten mijns inziens alles gedaan wat op wetenschappelijke gronden redelijk was om het probleem aan te pakken. De nu bekende sterfgevallen, kunnen ook alleen maar verband houden met vleesconsumptie voor 1989.”

Het slachten van de totale Britse rundveestapel zou de consumenten daar wellicht weer enig gevoel van zekerheid geven, zegt Schreuder, maar dat is volgens hem een „wat overtrokken” maatregel. „Het vlees van runderen jonger dan tweeënhalve tot drie jaar is absoluut veilig. Hooguit het slachten van al het oudere rundvee zou wellicht een oplossing zijn om het consumentenvertrouwen terug te winnen. Maar ook dat is een forse ingreep.”

4 Dit artikel werd o.a. geschreven nav. de ook in ons land ontstane ongerustheid over de relatie van de dodelijke ziekte Creutzfeldt-Jakob en het eten van BSE besmet rundvlees. De een paar dagen daarvoor gedane uitspraak van de Britse minister van Gezondheid, Stephen Dorrell, dat er een verband *kan* bestaan tussen BSE en de aan Creutzfeldt-Jakob gestorven personen in Groot-Brittannië. (ZHN.)

Afscheid Harm Schelhaas

'Nòg vrijere wereldmarkt brengt boeren aan de bedelstaf'

(HARRIET SALM)

Het 'geweten van de zuivel' wordt Harm Schelhaas, scheidend voorzitter van het Productschap voor Zuivel, wel genoemd. In zijn afscheidsspeech maakte hij die bijnaam waar. Dit keer was het de Bergrede zelf die de wereld van kaas en melk ter harte moest blijven nemen: zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven. Pas op voor de vrije markt, wil de gepensioneerde daarmee zeggen.

“Een boer heeft nu eenmaal geen greep op de markt waarop hij opereert. Productievergroting betekent op korte termijn altijd iets van stijging van inkomen, elke boer zal als hem geen productiebeperking van overheidswege wordt opgelegd, daartoe overgaan. En krijgt dan op langere termijn met inkomensdaling te maken.”

Ruim twintig jaar was Schelhaas voorzitter van de semi-overheidsinstelling die het innen van de zogenoemde 'superheffing' regelt - het bedrag dat boeren moeten betalen als ze meer melk produceren dan ze volgens hun melkquotum mogen. Daarnaast fungeert het productschap met zijn 160 werknemers als onderzoeksinstelling en 'denktank' voor de zuivelsector.

Schelhaas heeft duidelijke ideeën over wat de gevolgen zouden zijn van het geheel vrijlaten van de zuivelmarkt. “Kijk, een Philips of een Unilever heeft enige greep op zijn markt”, verklaart Schelhaas. Als de vraag naar elektronica of naar een bepaald voedingsmiddel terugloopt kan zo'n industrie het aanbod ook meteen laten afnemen, waardoor de prijs behouden blijft. “Er komt geen auto- of margarine-berg. Daarin onderscheidt zich de zuivel. Een boer zal niet vanzelf zijn productie beperken. Wordt hij daar niet toe gedwongen dan ontstaan er meteen grote overschotten op de markt. De geschiedenis van de landbouw is dan ook sinds het begin van de jaren dertig een voortdurende strijd geweest tegen de overschotten.”

Geweten

Het 'geweten van de zuivel' is hij wel genoemd. Zijn speeches zijn bekend vanwege de niet-aflattende waarschuwingen tegen mogelijke gevaren voor de zuivel, zoals de huidige trend naar vrijmaking van de wereldhandel. “Liberalisatie is een zeer sterke beweging. Je er tegen verzetten heeft geen zin. De techniek, de communicatievergroting maakt van de wereld een dorp. Maar tegelijk moet je blijven wijzen op de negatieve sociale kanten van die vrijere markt.”

“Zit de wereld wel te wachten op bijvoorbeeld een nieuwe Gatt-ronde? Op een nieuwe injectie vrije markt en kapitalisme?” Een verbetering van het milieu en een afname van de werkloosheid hebben zijns inziens een grotere prioriteit.

Schelhaas is opgegroeid met de zuivel, hij komt uit een Drents boerengezin, zijn grootouders waren al melkveehouders. Hij studeerde economie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en werkte sindsdien in zuivelorganisaties. Hij is actief lid van de Gereformeerde kerken in Nederland, onder meer bestuurslid van het Werelddiakonaat.

⁵ Bron: Trouw archief 1996/04/06, zoeken op 'Schelhaas.'

In de zuivelsector heeft zich onder zijn ogen een revolutie voltrokken. In 1956 waren er nog 194 000 Nederlandse melkveehouders, nu zijn dat er nog zo'n 37.000. En de boer zelf is veranderd.

“Werd een boer vroeger 60 jaar oud, dan was het een afgezwogde kromme man. De moderne boer heeft veel zwaar werk kunnen vervangen door machines en computers. Het is fysiek en sociaal een veel draagbaarder beroep geworden.”

Het aantal zelfstandige zuivelfabrieken bedroeg in 1956 468, nu zijn er nog 18 ondernemingen over, waarvan drie hele grote. Schelhaas: “Dat concentratieproces heeft geleid tot een zeer sterke Nederlandse zuivelindustrie. De sterkste ter wereld in mijn ogen, met het beste management. Dat is vooral interessant”, vervolgt hij, “omdat deze verbeteringen zich voltrokken in een markt die door productiebeperking werd beheerst. Geen vrije markt dus. Het is niet zo dat die beperking de rest van de industrie bij de modernisering achterop heeft gezet, of zoiets. Integendeel, we hebben een van de modernste industriën ter wereld.”

Het aantal werknemers in die industrie is door de concentratiegolf bijna gehalveerd. In 1956 waren er ruim 26 000 werknemers, nu nog krap 14 000. “We hebben dat sociaal goed kunnen opvangen. Er zijn niet rücksichtlos mensen op straat gezet.” De komende jaren zullen er nog meer banen verdwijnen, verwacht hij. Onvermijdelijk om de internationale concurrentie aan te kunnen. Schelhaas sluit niet uit dat de drie grote zuivelcoöperaties die Nederland op dit moment telt - *Friesland Dairy Foods*, *Coberco* en *Campina Melkunie* - ook nog eens tot één zullen samensmelten. Om de op de wereldmarkt waar zij alle drie inmiddels actief zijn, nog sterker naar voren te komen.

Het grote succes van de zuivel is geweest de internationale opmars van de Nederlandse kaas. In 1956 werd er ruim 150 000 ton geproduceerd, dat is nu zes keer zoveel. De kaasexport steeg van 90 000 naar 512 000 ton. Het rapport van een onderzoeksbureau dat onlangs kritiek uitte op de kaassector, die niet marktgericht genoeg zou zijn, vindt hij overdreven. Wel moet er harder gewerkt worden aan het versterken van eigen kaasmerken, zegt Schelhaas, zoals de Leerdammer. “Met goede merken, waarvoor de consument een goede prijs wil betalen, kunnen we de concurrentie wel aan.”

Het invoeren van de superheffing in 1984 noemt hij de belangrijkste gebeurtenis die hij bij het productschap heeft meegemaakt. Er kwam een Europese beperking op melk- en zuivelproducten die ervoor gezorgd heeft dat de melkpoeder- en de boterberg verdwenen. “De productie daalde met twintig procent in Nederland, maar de prijzen bleven op peil. Dankzij de superheffing is het overschottenprobleem in Europa verdwenen. De superheffing heeft bovendien de boeren een beter bestaan gegeven. Het heeft hen een redelijke prijs voor hun melk gebracht. Er waren indertijd veel tegenstanders, maar nu zijn alle boeren voor behoud van de superheffing. Ik ben daar ook zeer voor.”

Toch heeft minister Van Aartsen (landbouw) in zijn jongste nota over de toekomst van de landbouw de afschaffing van de superheffing als een van de opties genoemd. Productiebeperkingen passen nu eenmaal niet bij de huidige geest van liberalisatie. Schelhaas hoopt dat die optie niet ten uitvoer wordt gebracht.

Eeuwige leven

In zijn afscheidsspeech formuleerde Schelhaas het zo: “Natuurlijk, de superheffing heeft niet het eeuwige leven. Vroeg of laat zal hij wel eens verdwijnen. Maar als melkveehouder zou ik

denken: 'Als ik dan moet hangen dan liever aan de laatste boom dan aan de eerste'. In de hoop dat tussen de eerste en de laatste boom nog redding daagt, bijvoorbeeld door andere effectieve productiebeperkende maatregelen.”

Schelhaas pleit echter niet voor burgerlijke ongehoorzaamheid van melkveehouders wanneer de politiek besluit de superheffing te schrappen. Dat varkenshouders die boos zijn over de nieuwe mestnota van het kabinet wel 'burgerlijke ongehoorzaam' zijn, noemt hij “jammer”. De boerenacties - zoals de huidige boycot van het insturen van de mestformulieren naar de overheid - zijn voor hem een ander teken van de verharding van de maatschappij. De overleg-economie, waar Nederland toch bekend om stond, maakt plaats voor het gevecht tussen de partijen.

Hij wijt die verharding ook aan het verdwijnen van de vroegere christelijke boerenorganisaties, die opgegaan zijn in die ene grote belangenbehartiger LTO Nederland. “Ontkerkelijkheid speelt een rol bij de verharding.” LTO functioneert nog niet goed, maar Schelhaas vindt dat de organisatie, nog maar een dik jaar oud, wat tijd moet krijgen om zich goed te organiseren. Dat nu een aantal melkveehouders uit het LTO zijn gestapt en een eigen splinterbond hebben opgericht, vindt hij zelfs “zeer jammer”. “Een fusie doorvoeren kost altijd enige jaren. Moet Nederland nu met twee clubs aankomen in Brussel en Genève, waar de besluiten over de toekomst van de zuivel worden gemaakt? We moeten juist de handen ineen slaan en niet uiteen.”

LC 1996-05-24

Superheffing kost f 71 miljoen

Leeuwarder Courant 24-05-1996

Superheffing kost f 71 miljoen

LEEUWARDEN - De Nederlandse veehouders moeten dit jaar f 71 miljoen aan superheffing betalen. Dat komt neer op f 2000 per boer, maar onderling lopen de bedragen erg uiteen. Vorig jaar werd er f 40 miljoen in rekening gebracht. Superheffing is een boete voor boeren die boven hun melkquotum hebben gemolken. Zij moeten voor die overschrijding 76 cent per kilogram betalen, aldus het Produktschap voor Zuivel.

Leeuwarder Courant 1996-06-22

Veehouders: liever quotumkorting

DEN HAAG (ANP) - Een hervorming van het Europees zuivelbeleid in de vorm van een verkleining van de melkquota is voor boeren financieel minder erg dan een verlaging van de melkprijs. Dat is de conclusie van een gisteren gepubliceerd onderzoek van het accountants- en adviesbureau ABAB in opdracht van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV). Zowel een quotumkorting als een prijsdaling scheelt een melkveehouder volgens de berekeningen duizenden guldens bedrijfsresultaat, maar bij de quotumkorting-variant is de schade significant minder. Die uitkomst geldt zowel voor kleine als grote boeren.

Leeuwarder Courant 1996-07-17

Melkquotum stuiver duurder

DEN HAAG (ANP) - Het melkquotum is de eerste helft van dit jaar verder in prijs gestegen, tot ongeveer 90 cent per kilo. Waarschijnlijk wordt quotum de komende maanden nog vier à vijf cent duurder, voorspelt de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM). De prijs is nu al een stuiver hoger dan in het eerste halfjaar van 1995. De stijging van de **melkquotumprijs** in het eerste helft van het jaar is een gevolg van een verminderd aanbod bij een gelijkgebleven vraag. Voor de komende maanden verwacht de NVM dat de vraag verder zal toenemen. Veel melkveehouders zouden momenteel meer melk produceren dan verwacht en moeten daarom aan het eind van het melkjaar superheffing betalen als ze geen quotum bijkopen. Ook prijzen van mestquota voor varkens en kippen zitten aardig in de lift. Oorzaak zijn het strenge mestbeleid en de aantrekkelijke verdiensten in de varkenshouderij. De grondprijzen tonen een stabiel beeld, nadat ze vorig jaar nog met 10 procent omhoog **gingen**.

Leeuwarder Courant 1996- 07-19

Melkveehouders hebben andere zorgen dan droge weer

De oproep aan de melkveehouders de veestapel in te krimpen lijkt alles met de krapte aan ruwvoer te maken te hebben. Dat is echter schijn. Op de langere termijn zijn er echt donkere wolken voor de boeren. En die noodzaken eigenlijk veel meer tot ingrijpen.

Door Bert de Jong

LEEWARDEN - Het droge weer is een aardige aanleiding om de melkveehouders de jobs-tijding over te brengen. De aansporing van het agrarisch accountants- en adviesbureau Beag in Goutum nu vee te verkopen moet veel meer tegen de achtergrond bekeken worden van de snel groeiende rundvlesberg in de Europese Unie, de veel hogere melkproductie in Nederland, de oplopende prijzen voor ruwvoer en het almaar duurder wordende melkquotum.

De rundvee- en vleesprijzen zijn al fors gedaald, maar het eind is niet in zicht. De Europese rundvlesconsumptie ligt door de gekke-koeienziekte maar liefst 11 procent lager. Slachtkoeien brengen op de veemarkten maar liefst een kwart minder op dan vorig jaar. Vorig jaar bracht een worstkoe in het eerste halfjaar gemiddeld f 4,63 per kilogram op, dit jaar is het slechts f 3,75. Vanmorgen werd er op de Leeuwarder veemarkt nog maar f 3,25 voor betaald. Met kunst- en vliegwerk worden de prijzen nog tot september overeind gehouden, maar Europees landbouwcommissaris Franz Fischler heeft al aangekondigd daar zijn handen van af te willen trekken. Op dat moment is er voor de prijzen van Europees rundvee weinig ondersteuning meer, ondanks de hoop van veel boeren dat het misschien nog wel wat beter wordt. De afwachtende houding van veel boeren leidt er toe dat er op dit moment veel melkvee in de weilanden rond de boerderij staat te grazen. Meer dan bij voorbeeld voor het volmelken van het toegekende quotum noodzakelijk is. En bovendien juist in een periode dat de boer spaarzaam met zijn ruwvoer om zou moeten gaan, teneinde zonder al te veel extra kosten de aanstaande winterperiode door te komen.

Veel boeren melken bovendien dat het een lust is. Voor het melkvee is voldoende gras voorhanden en de huidige zomer-zonder-zon houdt de melkproductie hoog. „It wol wol melke”,

constateert landbouwvoorlichter Janke Bakker bij haar boeren in de Zuidoosthoek van Friesland. Veel boeren nemen nu al een groot voorschot op het tot 1 april 1997 vol te melken melkquotum. In het nu lopende melkjaar ligt de melkproductie al zo'n 3 procent hoger.

Binnenkort gaat dus heel wat overtollig melkvee gedwongen naar de markt. Daarmee kunnen veel boeren voorkomen dat ze veel extra kosten moeten maken, waarmee ze anders het rendement van hun bedrijfsvoering zwaar onderdruk zetten. Het zijn kosten voor het aanschaffen van extra ruwvoer of voor het bijkopen van melkquotum. En in het ergste geval voor beide.

De melkveehouders zouden er onverstandig aan doen als ze zichzelf in dat vervelende parket manoeuvreren. Want niet voor niets lopen de prijzen van ruwvoer en van melkquota en lease-melk op. Snijmais was deze winter nog rond de f90 per ton, maar daarvoor wordt nu al f125 gevraagd. Voor melkquota moet bijna f4 per kilogram worden neergeteld bij 4,15 procent vet. Zulke extra investeringen zijn niet meer rendabel te krijgen. Zeker niet, nu ook de melkprijs door onder andere oplopende kaasvoorraden onder druk staat.

Feit is dat de ruwvoederwinning op veel melkveehouderijbedrijven flink achter ligt bij vorig jaar. Op dit moment hebben ze gemiddeld ongeveer een derde minder van het land gehaald. Daar is hoofdzakelijk de langdurige en vooral droge winter debet aan. De grasgroei kwam zo'n drie weken later op gang. Bovendien moesten veel percelen opnieuw worden ingezaaid, omdat onkruidachtige planten de plaats van de grassen innamen.

„Dochs hat it noch hieltiid groeisum waar west. Ast de boeren hearst, dan tinke de measten wol genóch te krijen foar it molkfee en wurdt it krapoan foar it jongfee”, meent landbouwvoorlichter Janke Bakker. En die droogtE? „Dat falt op de measte plakken wol ta, behalve op féanige grun. Dér moat it it swierste welkomme”. zegt Bakker. „Folle bereinigingspuiten ha ik noch net sjoen. En as ik al ien sjoch, tink ik 'moat dat no'?”

Bakker heeft de aarzelende houding onder de boeren om vee te verkopen ook bemerkt. Tegelijk ziet ze de melkproductie oplopen. „As sokken dan no ek noch wat krap sitte, tink ik by mysels: 'wér wachtsje je no noch op'?”

De oprisping van de Goutumer boekhouders is opmerkelijk. Eigenlijk vragen ze de melkveehouders alerter te reageren op de omstandigheden. Daarmee heeft de boerenstand ongevraagd een adviseur aan tafel gekregen die oproept tot een harde sanering. Het is voor sommigen misschien even wennen, maar doorgaans spreekt het boeren wel aan als zo'n McKinsey-achtig bureau flink wat banen wil schrappen bij hun zuivelcoöperatie.

Leeuwarder Courant 1996-07-29

Quotering gaat boeren blijven

Net de flinke daling van de prijs van melkquotum deze week lijkt een trend definitief doorbroken te zijn. Veehouders zagen voor het eerst in een lange reeks van jaren de handelswaarde van hun productierechten dalen. De verwachting in de zuivelsector is nu, dat de daling volgend jaar nog verder zal doorzetten tot mogelijk een halvering van de huidige prijs. De consument die in de winkel een pak melk koopt merkt niets van deze gebeurtenis, maar voor de melkveehouderij zullen de gevolgen groot zijn.

Het in 1984 ingestelde systeem van productiequotering maakte een einde aan de zuivelbergen in de Europese Unie. Aan de veehouders bood het sedertdien de waarborg van een beschermde markt. Boeren die hun bedrijf wilden laten groeien, konden dat alleen door het quotum van een stoppende collega te kopen. In geen ander land is melkquotum zo'n grote economische factor in de veehouderij geworden als in Nederland.⁶

In Nederland heeft het systeem, doordat boeren onderling de quotumprijs telkens hoger lieten worden, ook geleid tot een tragere groei van boerenbedrijven dan in buurlanden waar quotum nooit zo duur is gemaakt. Het melkquotum had, tot de recente prijsval, een waarde van ongeveer een miljoen euro op een gemiddeld bedrijf. Het maakte bedrijfsovernames duur en moeizaam.

De Europese Unie wil in 2015 de melkquotering opheffen. Boeren mogen dan weer zoveel melk produceren als zij willen, waarbij zij moeten concurreren met vakkbroeders overal ter wereld. Landbouweconomen verwachten unaniem dat de Nederlandse boeren zich goed staande zullen kunnen houden op die vrije markt. De boeren hebben nog negen jaar om naar die vrije markt toe te groeien.

De daling van de quotumprijs heeft direct gevolgen voor boeren zonder opvolger. Het melkquotum is voor deze groep een pensioenpot, die nu zal wegwijnen. Zij zullen naar verwachting snel hun bedrijf van de hand willen doen en daarmee versnellen zij de prijsval van de productierechten. Jammer voor ze, maat, de quotering is nooit als pensioenfonds bedoeld.

Veel belangrijker zijn de boeren die hun bedrijven voortzetten, ook als er straks geen marktbescherming meer is. Hun startpositie op die vrije markt is veelbelovend. Zo lang deze groep economisch gezond blijft, wordt het platteland onderhouden en benut. En een levendig platteland daar heeft iedereen wat aan. Kijk maar om u heen in deze zuivelprovincie bij uitstek.

VdM.

Leeuwarder Courant 1996-08-17

Circuit van 'zwarte melk' in Friesland

Boeren fors boven quotum

Van een onzer redacteurs

LEEWARDEN - In Friesland bestaat weer een circuit van „zwarte melk”. Een tankwagen, die naar verluidt uit Rotterdam komt, haalt bij nacht en ontij melk van boeren op. Tankwagens van de zogeheten rijdende melkontvangsten, treffen bij boerderijen af en toe melktanks aan die volgens het normale patroon vol zouden moeten zitten, maar nu leeg of slechts voor een deel zijn gevuld.

Woordvoerder Peter den Oudsten van Friesland Dairy Foods zei gisteren desgevraagd: Wij kennen het gerucht, maar weten niet zeker of het ook bij onze boeren het is. Uiteraard zijn wij er hartstikke op tegen. Ik hoop dan ook dat de AID ingrijpt.

Leeuwarder Courant 1996-08-23

INGEZONDEN

Friesland Dairy Foods

In 1992 leverde ik kritiek op de negatieve houding van de redactie van de LC op de toen genaamde Friesland Frico Domo. Helaas blijkt deze houding nog even negatief te zijn. Op 16 augustus is zelfs met één penne-streek de kaasfabriek in Burgum verdwenen. De uitbetaalde melk-prijs van de FDF kan de vergelijking met andere bedrijven goed doorstaan en het is dan wel makkelijk om de resultaten tegenvallend te noemen. Het is een geluk dat we in onze provincie een zuivelindustrie hebben die de harde concurrentie met de rest van de wereld aankan.

Dokkum.

S. Uilkema.

⁶ Onderstreping ZHN.

Andere zuivelondernemingen willen geen commentaar geven. De Algemene Inspectie Dienst van het ministerie van landbouw heeft nog geen onderzoek ingesteld. „Zoals het er nu naar uitziet is het niet meer dan een gerucht, maar wij houden natuurlijk de vinger aan de pols”. aldus de woordvoerder.

Veel boeren zitten op dit moment royaal boven hun quotum. Zij hebben door de lage vee prijzen vrij lang vee aangehouden dat bij normale prijzen al zou zijn verkocht. Om aan het eind van het melkjaar niet in de problemen te komen en de superheffing op te veel afgeleverde melk te ontlopen, zoeken zij nu een illegale uitweg.

De geruchten dat het om een tamelijk omvangrijke operatie gaat, nemen toe. Er wordt contant afgerekend en de melk zou oostwaarts over de grens verdwijnen, richting Duitsland en Polen.

Leeuwarder Courant 1996-08-22

Zwarte-melkcircuit kan gemakkelijk gedijen

Door Willem Stegenga redacteur LC.

Het circuit van zwarte melk dat zich onder andere in Friesland begint af te tekenen, gedijt vrij gemakkelijk. De verdachte boeren worden voorlopig niet aangepakt. De *Algemene Inspectie Dienst* van het ministerie van landbouw, natuurbeheer en visserij wekt niet de indruk zich er erg druk over te maken. De zuivelfabrieken evenmin. De boeren kunnen dus nog even hun gang gaan.

Boeren horen hun melk af te laten halen door een tankwagen van de fabriek, waaraan ze verbonden zijn. Als ze lid van een coöperatie zijn, hebben zij zelfs de plicht die melk bij die coöperatie af te leveren.

Die tankwagens rijden bij nacht en ontij door Friesland. Als daar een illegale tussen zit valt dat nauwelijks op. Die illegale wagens bedienen het zwarte circuit. Zij leveren de melk niet af bij een fabriek, maar aan een handelaar. Die melk gaat naar een onbekende bestemming, vermoedelijk buiten de Europese Unie.

Er is op dit moment een overvloed aan melk in ons land. Door de lage vee prijzen hebben de boeren veel vee, dat in feite overvloedig is, aangehouden. Die koeien worden gewoon gemolken. Dat houdt in dat veel boeren nu al kunnen uitrekenen dat zij bij onveranderde omstandigheden aan het eind van het melkprijsjaar - april volgend jaar - royaal boven hun quotum zullen zitten als er niet wordt ingegrepen.

Op melk die boven het quotum wordt afgeleverd, staat een boete van ruim 76 cent per kilogram. Om daaraan te ontkomen wordt een uitweg gezocht. Het zwarte circuit kan tijdelijk voor enige verlichting van de problemen zorgen. De boeren leveren een deel van hun melk af aan een handelaar. Zij krijgen contant geld. Dat bedrag varieert, maar met een paar dubbeltjes per kilogram kan er al handel worden gedaan. Dat geld te ontvangen is beter dan de hoge boete van 76 cent te betalen.

Uit de registratie van de fabrieken zou moeten blijken wie zich schuldig maakt aan deze malversatie. Volgens het *Produktschap Voor Zuivel*, waar alles wat melk is wordt geregistreerd, is dat gemakkelijker gezegd dan gedaan. Als de reguliere tankwagen van de fabriek bij een boer komt die op dat moment een lege tank in het hok heeft, kan er sprake zijn van een ongelukje. Bij herhaling wordt de boer verdacht. Een woordvoerder van het schap: „De zuivelfa-

brieken kunnen alleen fouten constateren wanneer het gedurende langere tijd om grote hoeveelheden gaat”.

Om die verdenking te ontlopen laten de boeren niet de hele inhoud van de tank overpompen in de illegale wagen. Zij doen dat mondjesmaat met hoeveelheden die net buiten de al te verdachte sfeer liggen.

Bovendien staan de fabrieken niet te trappelen hun boeren aan te geven. Zij hebben, zoals gezegd, melk genoeg om hun productie op peil te houden. Ze zouden zelfs met wat minder genoeg nemen. De zuivelmarkt is minnetjes en enige beperking van de productie komt hen niet slecht uit. Mogelijk dat dan de prijzen minder snel dan zullen dalen.

Daar komt bij dat fabrieken, die hun boeren snel in de handen van de AID drijven, bij de boeren op een slechte naam komen. Boeren hebben in tegenstelling tot het recente verleden, toen ze met handen en voeten waren gebonden aan hun coöperatie, nu alle mogelijkheden om hun heil elders te zoeken. Het wegllopen van boeren kan in een tijd van melkschaarste vervelende gevolgen hebben. De AID zegt pas in te zullen grijpen als zij de naam van de verdachte boer en die van zijn fabriek kent.

Eind jaren tachtig, begin jaren negentig deed zich hetzelfde voor. Toen besloot de AID in 1989 in te grijpen. De Tweede Kamerfractie van D66 reageerde verbaasd. „De AID is al twee jaar op de hoogte, maar doet nu pas wat”, aldus de fractie destijds. Het ziet er naar uit dat het zwarte circuit nu weer geruime tijd kan functioneren.

Leeuwarder Courant 1996-08-27

LEI: Inkomen van boeten in 1995 lager

DEN HAAG (ANP) - Het inkomen van de meeste boeren en tuinders is vorig jaar teruggelopen. Melkveehouders en sommige tuinders beurden minder dan in het begin van de jaren negentig, aldus het *Landbouw-Economisch Instituut* (LEI). De melkveehouders ontvingen gemiddeld *f* 49.000. Dat was bijna *f* 10.000 minder dan een jaar eerder en *f* 15.000 minder dan in 1992-'93.

De akkerbouwers hadden over het algemeen een matig jaar met een gemiddelde verdienste van *f* 57.000. Dat is ongeveer de helft van wat ze met de oogst in 1994 binnenhaalden (*f* 105.400), maar altijd nog meer dan in de daaraan voorafgaande drie jaar.

De varkens- en een deel van de kippenhouders deden het opvallend goed. Gemiddeld lag hun inkomen op *f* 53.000. Een jaar eerder was dat *f* 27.300. Degenen, die het moeten hebben van de verkoop van eieren, leden evenwel een verlies van *f* 73.000.

De tuinbouw laat een wisselend beeld zien. In de glasgroenten (tomaten, komkommers, paprika's) haalden de tuinders een gemiddeld (bruto) jaarinkomen van *f* 37.000 tegen *f* 77.400 in 1994. Bij de telers van snijbloemen lag het inkomen op *f* 63.000: *f* 10.000 minder dan in het jaar daarvoor. Toppers zijn de bloemenbollentelers met *f* 133.000.

Er komt nog geen einde aan de daling van de melkprijs. Vorig jaar ging die met 2 procent omhoog en dit jaar liet geen verbetering zien. Kaas is bepalend.

In 1995 werd daarvan 5 procent meer gemaakt. Er kwam 3 procent meer boter en 4 procent meer condens. De productie van vol melkpoeder liep met tweederde terug, die van mager poeder met ruim 17 procent.

De gemiddeld melkveehouder heeft 30,7 hectare en een quotum van 331.000 kilo. Hij leasde in doorsnee 17.000 kilo melk. Per hectare werd 11.400 kilo melk geproduceerd. De productie per koe nam met 1,5 procent toe tot 6.960 kilo. De veebezetting, bleef met 1,64 koeien per bunder gelijk.

In het Noorden was het inkomen ruim f 10.000 hoger dan in het Westen en f 15.000 hoger dan in de zandgebieden. Het aantal maatschappen nam van 19.000 in 1990 toe tot 31.000 in 1995. In Friesland, Overijssel en Limburg komt de maatschap relatief het meest voor.

Leeuwarder Courant 1996-09-17

Rabo: 'Boerenbedrijf wacht overnamegolf'

LEEWARDEN - Het boerenbedrijf in Friesland staat voor een overnamegolf, die zich binnen vijf tot tien jaar zal voltrekken. Het gemiddelde bedrijf, dat nu jaarlijks 300.000 tot 400.000 liter melk produceert, zal tenminste verdubbelen. Een beperkt aantal, zeer professioneel geleide bedrijven zal overblijven. Die voorspelling deed gisteravond directeur Wouter Schuitema van de Rabobank Leeuwarden in een toelichting op de jaarcijfers van zijn bank over 1995.

De zogeheten GATT-afspraken over vrijmaking van de wereldhandel, die onder andere leiden tot minder overheidsbescherming, nopen de Nederlandse boeren tot extra inspanningen om internationaal te kunnen blijven concurreren. Oostelijk Nederland is volgens Schuitema al verder met de schaalvergroting. „Daar heb je boeren met melkquota van 1-miljoen liter en meer.” Ondertussen maakt de Rabobank Leeuwarden, die ook actief is in de plattelandsgebieden ten noorden en ten zuiden van de Friese hoofdstad, zich zorgen over de investeringen van vooral de melkveehouders. Die blijven voor het derde achtereenvolgende jaar achter bij andere sectoren in het bedrijfsleven. Volgens Schuitema investeren handel, industrie en dienstverlening op dit moment verhoudingsgewijs drie keer zoveel.

Schuitema: „Ik vind dit een zorgelijke ontwikkeling. We moeten hieruit concluderen dat een aantal agrarische bedrijven niet meegaat of niet mee kan gaan in de noodzakelijke modernisering. Investeren is geen luxe, maar op termijn lijfsbehoud.

De akkerbouwers, die een aantal zeer slechte jaren achter de rug hebben, zijn vorig jaar begonnen met een inhaalslag in hun investeringen. Die lijn zet zich dit jaar door, aldus Schuitema. De agrarische sector als geheel zal dit jaar echter minder investeren dan in 1995, verwacht hij.

De Rabo-directeur zegt geen duidelijke verklaring te hebben voor de afwachtende opstelling van de melkveehouders. „Het verbaast ons enigszins. De afgelopen jaren is goed verdiend. De melkprijs loopt nu iets terug, maar niet dramatisch.” Een van de redenen zou kunnen zijn, aldus Schuitema, dat nogal wat oudere boeren geen opvolging hebben. Zij zouden daardoor minder geïnteresseerd zijn in vernieuwing van hun bedrijf.

FLTO bepleit beperking van quotumhandel

GORREDIJK - *De Fries-Flevolandse Land- en Tuinbouw Organisatie* wil de vrije handel in melkquota rigoureuus aan banden leggen. Wie zijn quotum wil verkopen zou dat in moeten leveren bij een fonds dat *f* 1 per kilogram melk geeft. De prijs is nu zo'n *f* 4 per kilogram. Dat fonds moet jaarlijks de opgekochte hoeveelheid verdelen over die boeren die zich hebben aangemeld.

Bovendien wil de FLTO het leasen van quota aanpakken. Dat zou maar één jaar mogen duren. Daarna moet de boer dat quotum verkopen of zelf weer volmelken. Op deze manier denkt de FLTO per boer jaarlijks 14.000 kilogram melk over te doen aan de 25.000 veehouders die nu in de markt zijn als koper of als leaser. Op een bijeenkomst in Gorredijk was tweederde van de aanwezigen voor het uitwerken van het plan en eenderde tegen.

Melkquota hebben de kostprijs van de melk de afgelopen jaren met 7 cent per kilogram verhoogd. Nu de melkprijs voor het derde achtereenvolgende jaar lager is, wordt het tijd om in te grijpen. Jan Hesseling, voorzitter van de melkveehouderij van de FLTO, zei dat Nederland in de Europese Unie het enige land dreigt te worden dat door de vrije quotumhandel op een hoge kostprijs van de melk zit.

Bij de boeren bestond overigens wel de nodige scepsis. Als de quotumprijs daalt naar *f* 1 per kilogram melk zullen niet 25.000 maar alle 41.008 melkveehouders in de markt zijn. De spoeling wordt dan dunner dan 14.000 kilogram melk per boer. Bovendien wordt de structuurontwikkeling van de bedrijven op slot gezet. Boeren kunnen nauwelijks meer stap voor stap hun bedrijf vergroten, zoals nu het geval is. De enige mogelijkheid die nog rest is een compleet bedrijf in één keer over te nemen.

Pak alleen die boeren aan die jaar-in-jaar-uit hun complete quotum verhuren, zo werd geopperd. Jaarlijks zijn dat er 5000 tot 8000 en dat aantal neemt nog steeds toe. Vorig jaar is er 577 miljoen kilogram melk geleased, 259 miljoen kilogram verkocht en 268 miljoen naar een andere eigenaar overgegaan door bedrijfsovername.

Volgens secretaris Roelof Bos is het einde van de quotering nog niet in zicht. Ambtelijke werkgroepen stellen het afschaffen wel voor, maar de politiek beslist. Zolang Duitsland en Frankrijk niet van het systeem af willen zal dat ook niet gebeuren, zo veronderstelt hij.